

11 - 24 липня

Короткий огляд ситуації

ХІД БОЙОВИХ ДІЙ

- **Збройні сили України продовжують контрнаступальні дії на деяких напрямках.** 17 липня вибухом було пошкоджено [Керченський міст](#), який є важливою логістичною ланкою для постачання зброї та боєприпасів у Крим. Після цього українська армія здійснила обстріли об'єктів військової інфраструктури, складів зброї та військових частин РФ на території Криму. 24 липня українська сторона провела [атаку дронами](#) на військові об'єкти в Москві, що свідчить про здатність ЗСУ успішно обходити лінії оборони зс РФ. Загалом, 86% цілей, які вражають ЗСУ, знаходяться завдяки [дронам](#). Вони вважаються витратним матеріалом, адже українські військові втрачають близько 10 тис. дронів щомісяця.
- Після шести тижнів від початку контрнаступу українська сторона має такі здобутки: близько 1500 метрів [відвойованої](#) території на південь від Оріхова в Запорізькій області; на південь від міста Велика Новосілка Донецької області просування більші: 8-9 кілометрів від місця, де пролягала лінія фронту до 5 червня. На північному сході українські війська [відійшли](#) на кілька сотень метрів височини на північ і південь від Бахмута. Згідно із [заявою](#) голови Об'єднаного комітету начальників штабів США генерала Марка Міллі, український контрнаступ “далекий від провалу” – попри те, що він просувається повільніше, ніж очікувалося.
- **Загальні втрати російських військ**, за даними української сторони, на 26 червня складають вже понад [242 тис.](#) загиблими. Разом із тим, на деяких ділянках фронту зс РФ продовжують наступ, штурмують українські позиції на Куп'янському, Лиманському, Авдіївському, Мар'їнському напрямках.
- Низка скандалів, в тому числі корупційних, в діяльності Територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки привела до втручання у це питання не лише силових структур на антикорупційних органів України, але і В. Зеленського. Він [заявив](#) про початок комплексних перевірок ТЦК та СП на предмет незаконного збагачення, вже було затримано одного з фігурантів – колишнього голову ТЦК та СП з Одеси.
- **Російська армія продовжує наносити масові ракетні та дроніві удари по українських населених пунктах, які знаходяться далеко від лінії фронту.** Практично щоночі використовуються ударні дрони, крилаті та балістичні ракети, керовані авіабомби. Міста, які знаходяться недалеко від лінії фронту чи україно-російського кордону, обстрілюються з артилерії, РСЗВ, комплексів С-300. Протягом двох тижнів під авіаударами, ракетними та артилерійським обстрілами перебували [Миколаїв](#), [Херсон](#), [Харків](#), [Вовчанськ](#), [Куп'янськ](#), [Берислав](#), [Гуляйполе](#), [Білопілья](#), [Костянтинівка](#), [Краматорськ](#), [Дружківка](#), [Авдіївка](#), [Часів Яр](#), [Нью-Йорк](#), [Нікополь](#), [Очаків](#), інші населені пункти, острів [Зміїний](#), а також прикордонні населені пункти Чернігівської, Харківської, Сумської областей. При обстрілах часто використовуються касетні та інші заборонені для використання в населених пунктах боєприпаси, а також переобладнані протикорабельні ракети Х-22, ефективно перехоплювати

які українські системи ППО поки не можуть. Значна частина обстрілів припадає на сільськогосподарські об'єкти та порти, через які здійснюється експорт українського зерна. Зокрема, було обстріляно порт на р. Дунай, яка є кордоном із Румунією, що стало найближчим влучанням російських ракет до кордону [НАТО](#).

- Державна прикордонна служба України [підтвердила](#) пересування ПВК “Вагнер” у Білорусі. За даними розвідки Великої Британії, до [20 тис.](#) завербованих “Вагнером” в'язнів рф загинули “за кілька місяців”.
- **Окрема увага належить Одесі, де масштабними обстрілами “Калібрів”, “Оніксів”, Х-22 та Іскандер-К, а також балістичними ракетами Іскандер-М, було істотно пошкоджено історичний центр міста, внесений у 2023 році до Основного списку об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.** Зокрема, 23 липня був [зруйнований](#) один з головних храмів Одеси – Спасо-Преображенський собор (загалом з 24 лютого 2022 року російськими обстрілами знищено чи пошкоджено вже близько 500 релігійних споруд в Україні). Після цього обстрілу митрополит Агафангел, який вважався одним з найбільш проросійських представників УПЦ, виступив із жорсткою заявою в бік РПЦ, а паралельно відновилися заклики з боку священників до керівництва УПЦ розірвати відносини з РПЦ.

ПОЛІТИЧНИЙ ВИМІР

- **Напруга по лінії центр – регіони чимдалі більш негативно впливає на вертикальну соціальну згуртованість (довіра до центральної та місцевої влади) в Україні.** Відсутність чітких пріоритетів у регіональній політиці та механізмів контролю за цільовим використанням коштів місцевих бюджетів створюють ґрунт для зловживань, інформаційних спекуляцій та політичних провокацій. Зокрема, Президент [В. Зеленський](#), керівник парламентської фракції ПП «Слуга народу» [Д. Арахамія](#), голова Комітету ВРУ з питань фінансів, податкової та митної політики [Д. Гетманцев](#) та ряд інших представників центральної влади закликали місцеву владу приділяти більше уваги оборонним видаткам, тоді як представники місцевого самоврядування на чолі з мером Києва [В. Кличком](#) виступили проти фінансування оборони з місцевих бюджетів. Це протистояння супроводжується численними політичними скандалами, один з яких призвів до відставки міністра культури та інформаційної політики О. Ткаченка. ***В умовах війни перетягування повноважень між центральною та місцевою владою – це шлях в нікуди. Децентралізація не має ставити під загрозу єдиний правовий та економічний простір країни, а державний контроль не повинен перетворюватися на ручне управління регіонами та місцевим самоврядуванням.*** Очевидно, що в умовах воєнного стану Україна потребує оновлення державної політики управління регіональним розвитком, формування чітких пріоритетів та механізмів інклюзивного розвитку та підвищення рівня соціальної згуртованості на національному і регіональному рівнях.
- **Неповернення в Україну 2,8 млн працездатних жінок коштуватиме економіці країни дуже дорого.** У той час як уряд України має амбітні плани післявоєнного відновлення, які подвоюють розмір економіки до 2032 року, за даними Мінекономіки, Україні [не вистачає](#) 4,5 млн

робітників і підприємців, необхідних для досягнення цієї мети. Якщо Україна не зможе повернути в країну 2,8 млн біженок працездатного віку — це обійдеться економіці країни в 10% річного довоєнного ВВП. Жінки становлять 68% біженців з України, оскільки чоловікам від 18 до 60 років заборонено залишати країну.

- **В Україні суттєво подешевшала ціла низка популярних продуктів.** Зокрема, ціни на гречку у червні [зменшилися](#) порівняно з травнем на 7,2%. З грудня її вартість упала на 30,6% і поступається лише ціні на яйця, яка в червні знизилась на 31,7%. Здешевлення на 7,2% за місяць є найсуттєвішим зниженням серед 33 видів харчових продуктів, помісячну динаміку цін на які відстежує Держстат України. За словами директора Національного наукового центру “Інститут аграрної економіки” академік НААН Ю. Лупенка, загалом споживчі ціни на харчові продукти зросли у червні найменше у цьому році — на 0,1%. Проте найбільше на картоплю (+21,7%), капусту білокачанну (+21,5%), яблука (+20,1%).

ГУМАНІТАРНИЙ ВИМІР

- За офіційною [інформацією ювенальних прокурорів](#) 496 дітей загинуло та понад 1072 отримали поранення різного ступеню тяжкості, 19592 дітей — у списках депортованих. За інформацією [ЮНІСЕФ](#), через війну 3,3 млн дітей в Україні потребують допомоги.
- За даними [доповіді ООН](#), понад 91% українських ув'язнених зазнали тортур та жорстокого поводження. [Associated Press](#) вказує, що у росії існує мережа офіційних та неофіційних в'язниць, де українських полонених піддають тортурам, психологічному насильству та змушують до рабської праці. За оцінками української сторони, приблизно 10 тис. цивільних осіб з України утримуються у російських в'язницях.
- Україна повернула тіла [19 осіб](#), які загинули у російському полоні та тіла [62](#) загиблих військових. Так, тіла повернутих з полону отримують [понівеченими](#), їх сім'ї намагаються оформити виплати, проте довести офіційний статус військовослужбовця важко через відсутність певних документів чи знищення списків ТРО. До прикладу, [сім'я](#) одного із закатованих військовополонених через безвихідь змушена була подавати позов до Європейського суду з прав людини.
- Уряд України [затвердив](#) експериментальний проект з відбудови Каховської ГЕС. Очільник МВС Клименко назвав [остаточну цифру](#) загиблих унаслідок руйнування Каховської ГЕС — 31 особа. Повноцінний запуск Запорізької АЕС після деокупації [неможливий](#) без відновлення Каховського водосховища. Через підрив Каховської ГЕС рівень води річки Дніпро в місті Запоріжжя є критично низьким для повноцінної роботи Дніпровської гідроелектростанції, рішення потрібно знайти до початку опалювального сезону, наразі енергосистема не відновилась.
- Унаслідок російської агресії близько [30% території України](#) зазнали безпрецедентної шкоди. З початку повномасштабного вторгнення Росії в лютому 2022 року по липень 2023 року ООН зафіксувала 298 загиблих серед цивільного населення від вибухонебезпечних предметів, 22 з

них – діти, і 632 поранень серед цивільного населення. Для повного розмінування України знадобиться 757 років.

- Експерти Українського інституту майбутнього [вказують](#), що спостерігається зовнішньоторговельний дефіцит, який формує передумови девальвації гривні. Постійне населення становить 28,5 мільйона осіб, із них лише близько 12 мільйонів економічно активні громадяни. Коефіцієнт народжуваності в Україні падає і залишається нижчим за поріг відтворення, у разі збереження динаміки в перспективі кількох років пенсіонерів в Україні буде вдвічі більше. У перспективі 5–10 років постає питання про збереження позитивних темпів зростання економіки та виживання нації в принципі.
- 17 липня росія заявила про [вихід](#) із “зернової ініціативи”, пресекретар президента росії пєсков заявив, що “частина цієї угоди, яка стосується Росії, досі не реалізована, тому її дія припиняється”, за час дії зернової угоди не було відправлено жодного судна з російськими добривами. Крім того, Москва наполягала на підключенні Россільгоспбанку до системи міжнародних платежів SWIFT. Порівняно з березнем 2023 року експорт продовольства шляхом ініціативи знизився на 29% у квітні та на 66% у травні. Окрім того, через [російську атаку](#) 19 липня на порти Одеси і Чорноморська було знищено 60 тис. тонн агропродукції для Китаю. Президент Туреччини Ердоган, чия країна виступає посередником при укладенні зернової угоди, планує обговорити продовження “зернової угоди” з путіним під час його візиту до країни у серпні. Російський лідер путін стверджує, що його країна може [замістити](#) українське зерно “як на комерційній, так і на безоплатній основі”. Підсумком зриву зернової угоди стала фактична [блокада судноплавства](#) у Чорному морі з боку Росії та України, обидві сторони заявили про припинення доступу цивільних суден у порти, які або належать, або, як у випадку з Росією, були захоплені противником. BBC 21 липня [повідомило](#), що трафік зерновозів у Чорному морі впав на 35%.

РОСІЙСЬКІ НАРАТИВИ, ПРОПАГАНДИСТСЬКИЙ ВИМІР

- **Польща окупує частину України, “п’ятий розділ Польщі”.** У РФ триває використання історичних наративів у інтерпретаціях 20 ст. для трактування начебто викликів та безпекових загроз. Путін під час російського Радбезу 21 липня [заявив](#), що в рамках Люблінського трикутника (Польща, Литва, Україна) Польща планує під “захистом” українського населення захопити частину заходу України та погрожує Білорусі. Путін заявив: “Західні території нинішньої Польщі — це подарунок Сталіна полякам. Наші друзі у Варшаві забули про це? Ми нагадаємо”. У російських пропагандистських офіційних джерелах [вказують](#), “чи можливий п’ятий розділ Польщі”. Відповідні наративи [активно](#) підтримуються в офіційних пропагандистських ЗМІ. Про загрози для Білорусі від Польщі [говорив](#) Лукашенко на [спільній](#) зустрічі з путіним 23 липня. Лукашенко [демонстрував](#) карту пересування польських військових на схід, що загрожує Білорусі, на його думку.

- **“Зернова угода”. “Рф не отримала від угоди нічого”. “Угода – комерційний проєкт Заходу”.** 17 липня рф заявила про вихід із “зернової угоди” ([песков](#)). Обґрунтовується легітимність [відмови](#) рф від участі у “зерновій угоді”, зокрема стосовно того, що вимоги рф стосовно долучення до SWIFT, зняття окремих санкцій не було виконано. При цьому наголошується на тому, що рф сама вирішить зернові проблеми світу. А сама угода [перетворилася](#) “на комерційний проєкт Заходу і не має відношення до порятунку бідних країн”. Тобто це не рф розриває угоду, але Захід винен у начебто її неефективності.
- **Зернова угода, рф сама нагодує Глобальний південь.** Використовується наратив підтримки з боку рф найбідніших країн світу, незважаючи на позиції Заходу. Путін [заявив](#) у програмній статті, що рф очікує рекордний урожай і готова замінити українське зерно, щоб забезпечити продовольством найбідніші країни світу “заради прогресу”. Особлива увага приділяється системній підтримці країн Африки.
- **Успіхи рф “на Глобальному Півдні”, незважаючи на тиск заходу на різні країни.** Триває поширення наративу про глибокі зв'язки рф з країнами Африки та Південної Америки. Путін не [поїде](#) до ПАР, щоб не ставити у незручне становище президента ПАР. “Міжнародний Кримінальний суд в Гаазі” – інструмент для тиску на рф, і ордер був потрібен, щоб обмежити можливості рф, зокрема у взаємодії із країнами Глобального Півдня.
- **“Європа хоче вбивати росіян, знищити російську державу”. Захід виснажується у протистоянні з рф.** Поширюється наратив про втому від України з боку західних суспільств, розкол серед Західних держав у наданні допомоги Україні. Путін [говорить](#) про [зниження](#) підтримки України в суспільствах країн ЄС, що політика лідерів країн ЄС не збігається з очікуваннями європейського суспільства. Традиційно поширюються антиєвропейські наративи стосовно готовності ЄС [підтримувати](#) Україну в “масових вбивствах”. При цьому ресурси, які надаються ЄС, за версією російських пропагандистських джерел, [виснажують](#) європейську економіку та викликають спротив суспільств країн ЄС.
- **“Наша справа справедлива”. “Цілі сво незмінні”. “Питання поразки України – питання часу”.** У різних пропагандистських текстах поширюються наративи про [“незмінність цілей”](#) т. зв. сво, вона триватиме доти, доки не буде виконано її головне завдання – демонтаж анти-Росії та її прозахідної влади.
- **“Все під контролем”, “влада сильна як ніколи”.** В офіційному дискурсі триває поширення наративів про повний контроль над ситуацією. Практично не коментується [арешт](#) військового злочинця Гірка-стрелкова. Практично не озвучено тематику стосовно перемовин щодо миру, окремі чиновники та кремлівські експерти вказують, що мир неможливий через небажання Заходу. Йдеться про гіпотетичні [умови](#) для перемовин: військова поразка України, небажання чи відсутність спроможності Заходу підтримувати Україну, “заморозка конфлікту”. У будь-якому разі перемовини мають відбутися на умовах рф.

- **“Київський режим – терорист”**. Україна [звинувачується](#) в “терористичних атаках” щодо території рф ([Крим](#), Москва та ін.), наголошується, що рф повністю контролює ситуацію. Триває поширення тез про “анти-росію” в Україні.
- **“Учасники СВО – герої”**. Традиційно актуальними є ініціативи з подальшої мілітаризації російського суспільства та “патріотичного виховання”. До прикладу, російські вчителі начебто [виступають](#) за впровадження ініціативи щодо проведення тижнів документального кіно в школах, щодо учасників т. зв. “сво”. Триває спорудження “меморіалів” ([примор’я](#)) та ін. Анонсується участь учасників “сво” в роботі органів федеральної влади ([песков](#)).
- **“Обстріли української цивільної інфраструктури, культурної спадщини”**. рф не винна, у всьому винна Україна, “російська зброя високоточна”. Міноборони рф рапортує про високоточні удари по [військових об’єктах](#) на півдні України, не [заперечуючи](#) постійні обстріли. При цьому не говориться про руйнування зернової інфраструктури, елеваторів для зберігання українського зерна. 23 липня міноборони росії [заперечило](#) причетність рф до руйнувань Кафедрального Свято-Преображенського собору в Одесі. У [повідомленні](#) патріархії РПЦ, руйнування спричинили українці, при цьому навіть не бралася до уваги заява Одеської метрополії УПЦ МП, де йшлося про російський обстріл Кафедрального собору. 24 липня Кирил [закликав](#) молитися за єдність та за “російських військових”. За версією росіян, “імовірною причиною руйнування храму стало падіння української зенітної керованої ракети внаслідок безграмотних дій операторів комплексів ППО, які ЗСУ навмисно мають у своєму розпорядженні в житлових кварталах”. До цього міноборони [вказувало](#), що було вражено “високоточною зброєю” об’єкти, де виготовлялися “морські дрони”. При цьому медведєв [закликав](#) обирати “нестандартні цілі” для російських ракетних обстрілів в Україні: “Не тільки сховища, енергетичні вузли та нафтові бази. Є й інші місця, де на нас поки що не чекають”. Після атаки на Керченський мостовий перехід медведєв заявив, що [потрібно](#) “руйнувати будинки української влади та родичів представників української влади”.
- **Дискредитація української армії. “Контрнаступ ЗСУ провалився”**. Путін кожного дня [заявляє](#) про [невдачу](#) українського контрнаступу, що розчаровує “західних кураторів”, а “[лінія](#) оборони армії рф” ефективна. Ця теза безперервно отримує [поширення](#) на пропагандистських офіційних джерелах про провальний контрнаступ української армії, спроможність військових рф. Поширюються наративи, що проти рф воюють не українці, але іноземні найманці, західні військові. Згадуються постійні враження об’єктів ЗСУ, де начебто розміщуються “іноземні найманці” ([Чернігівщина](#)).
- **“Про перемоги та успіхи російської армії, втрати ЗСУ”**. Постійно в російському пропагандистському просторі поширюється інформація про успіхи армії рф у ході т.зв. “сво” ([знищення техніки](#)), професійні дії російських військових, які “бачить весь світ” ([путін](#)), російський [наступ](#) в районі Куп’янську, [відбивання](#) атак ЗСУ в Донецькій області та ін.